

A sors is azt akarta, hogy zenei pályára kerüljek

beszélgetés Bogányi Tiborral

Bogányi Tibor karmester, csellóművész a kecskeméti Kodály Iskolában, majd Helsinkiben a Sibelius Akadémián végezte gordonkatanulmányait. Karmesteri diplomáját ugyanitt szerezte, s a Conservatoire de Paris-ban folytatott kiegészítő tanulmányokat, majd a legnevesebb finn zenekarokat dirigálta. 2002-ben Turku város zenekarának állandó karmestere lett, s egy év múlva az együttes főzeneigazgatójává nevezték ki. 2011-től a Pannon Filharmonikusok vezető karmestere.

┃ *Több évi távollét után tért haza Magyarországra. Nagy rutint szerzett zenei vezetésből Finnországban, ahol több zenekart is vezényelt és ugyancsak gyarapította tapasztalatait a Pannon Filharmonikusokkal.*

– Igen, nálam az a szerencsés helyzet állt elő, hogy fiatal korom óta – két év kivételével – mindig volt zenekarom. Most már a sokadik zenekaromnál vagyok a Pannon Filharmonikusokkal. Mivel az operavezénylést is nagyon szeretem, 2002-től dirigálok is majd minden évben operát, s csak a sors hozta úgy, hogy a szimfonikus zenekarok dirigense vagyok. Nem próbálhattam a korrepetitorságot, ami sok operakarmester kötelező állomása, mert ahogy kikerültem az akadémiáról, friss diplomásként, rögtön megkaptam a Turku-i filharmonikus zenekart. Ez egy hatalmas feladat volt. Onnan pedig már vitt az élet, sodort mindig egy zenekarhoz és az operát ilyen szempontból hanyagolni kellett. Sajnálom, mert magamat igazi operakarmesterként definiálnám.

┃ *Ön szólóhangszerrel is koncertezik....*

– Igen, cselló a hangszerem, nem hagytam el, bár több professzorom is mondta, hogy nem leszek igazán nagy karmester, ha – az ő szavaikkal élve –, a saját hangszeremen „vacakolok”. A cselló egy fantasztikus kiegészítő és ezért sem hagytam el, mert vele vagyok boldog, így érzem magam teljesnek. Amikor már nagyon-nagyon tele a fejem, a vezényléssel, akkor csak leülök a csellóhoz. Nem kell ekkor másokra figyelni, nem kell könyörögnöm az embereknek, nem kell pontosan ütnöm, hanem csak az van, amit én szeretnék.

┃ *Mennyire volt természetes, mennyire volt magától értetődő ez a teljes lelket kitöltő zenei pályája?*

– Ez jobban nem is lehetett volna magától értetődő. A sors is azt akarta, hogy zenei pályára kerüljek. Sok mindenben megmutatkozik ez. Az emberben vannak olyan képességek, amiket Buddhától vagy a Teremtőtől, az erőtől, a sorstól, vagy valakitől kap. Amikor megszületik, már hozza magával. Bennem ezek a képességek – vagy többek között ezek is – vannak. Minden embert tehetségesnek gondolok valahol, valamiben. Nincs olyan, hogy tehetségtelen ember, csak van, aki ezt magában nem találja meg. Az nem egységes, hogy kinek milyen feladata van a Földön, kinek milyen kötelezettsége. Én azt érzem, hogy valami mondandót nagyon erősen sugároznom kell, és ez a zenében tud igazából kibontakozni. Különböző energia-szintekkel születünk. Belőlem ez a rezgés, ez az energia a zenében tud igazából előtörni.

┃ *Mennyire volt az természetes, hogy nem szólista, hanem karmester lett?*

– A karmesterség nem egy természetes folyamat, mert az embernek tíz-tizenöt területen kell nagyon magas szinten teljesítenie és a zenei ebből talán csak három-öt. Rengeteg olyan része van a dirigálásnak, ami működhet akkor is, ha az ember nem igazán jó zenész, de jó organizátor, jól osztja be az időt, diktatórikus, keményen tud feyelmet tartani. Ezek mind benne vannak azokban a nagyon fontos területekben, amit egy karmesternek tudnia kell. Igazából a legtöbb karmesterből hiányzik egy-egy terület. Amikor a legfontosabb – a zene – hiányzik, az nagyon nagy baj. Nálam talán az nem hiányzik és visszatérve a kérdésre, a folyamat viszonylag természetes volt. Beültem a zenekarba, csellóztam benne és elkezdtem hallani az összes szót. Sok éves zenekari tapasztalat után fi-

gyeltem a karmestereket, és egyre erősödött bennem a vágy, hogy muszáj ezt kipróbálnom.

┃ *Tudjuk ezt személyhez kötni? Vagy pedig példaképtől független, sokáig érlelődő folyamat volt?*

– A Sibelius Akadémián érlelődő, öt évig tartó folyamat volt. Nem volt karmester ideálom, ha ezt kérdezi. A vágy erősödött bennem fokozatosan, hogy annyi mondanivalóm van, s én ezt szeretném csinálni. Volt egy nagyszerű osztályunk, amelyben kipróbálhattuk magunkat. A karmesterség az első pillanattól kezdve megfogott, és onnantól már nem bírom abbahagyni.

┃ *A zeneirodalom óriási. Előnyben részesít belőle akár alkotókat, akár műveket?*

– Igazából nem. A barokk hihetetlenül megérint, és azért sem szeretnék kiemelni senkit, mert több területen mozgok szinte anyanyelvi szinten. A barokkot nagyon szeretem. Dirigáltam tavasszal a János passiót. Felemelő. A romantika, mondhatnám, a saját nyelvezetem, talán abban vagyok kilencven százalékgig otthon. Ám a mai zene is hihetetlenül érdekel, és ezért abban is otthon vagyok. Tehát, sem korszakot, sem zeneszerzőt nem emelnék ki. Természetesen vannak kedvenceim, és aki nagyon-nagyon jó azzal én sorsközösséget vállalok: lehet egy Verdi, lehet egy Puccini, lehet Wagner, de lehet Mozart és Bach is. A műveket meg kell érteni, és próbálni velük azonosulni. Ha megérti a nyelvezetét, akkor bizony hitelesen át fogja tudni adni a zenekarnak is, és, ha a zenekar átéli, akkor átéli azt a közönség is.

┃ *Sokáig élt Finnországban. Mit adott az a teljesen más habitusú (magatartású, szoká-*

sú, viselkedésmódú) világ és az a teljesen más környezet?

– Valóban, az egy egészen más világ. Mit adott? Elsősorban európaiasságot, egy olyan természetes szemléletmódot, látásmódot, aminek nagy hasznát veszem a mai nyomulós világunkban. Ebben az erőszakos, erőltetett görcsös nyomulásban meg tudtam maradni külső szemlélőnek. Természetes, mikor az ember a sűrűjében van egy premiernek, akkor előjönnek az indulatok és előjönnek a feszültségek. De a Finnországi lét tanított meg arra, hogy viszonylag könnyedén tudom kezelni, s a legstresszesebb helyzetben is nagyon nyugodt tudok maradni. Ezt valahol Finnországnak köszönhetem. Az én karakteremnek is, de Finnország fölérősítette bennem ezt. Ha Magyarországon szocializálódom, akkor biztos, hogy más ember leszek.

Magyarország művészeti élete is nagyon Budapest centrikus. A zenei életben a Pannon Filharmonikusok mégis állja a versenyt...

– A lakosság egyötöde él Budapesten és ezért sok minden ide koncentrálódik, pedig csodákat művelnek a vidéki városokban. Például Pécs is a zenekarral. Nemcsak az én érdemem ez, hanem előttem már elindult egy komoly folyamat az igazgatóval és az akkori karmesterrel, ezt a munkát én csak folytathatom. Úgy látom, hogy az utóbbi négy év egy hihetetlenül erőteljes és pozitív lendületű felfutás. Ezt nem tulajdonítom magamnak, mert előttem már komoly munkát végeztek, amihez én csupán hozzáteszem a saját lendületemet. Valóban, ma Magyarország vezető zenekarai közé sorolhatók vagyunk. Csodálatos dolog ez. Kvalitás, minőség, és a munka szeretete van Pécsen. Ami pedig az egyik legfontosabb: a termet is sikerült megszerezni. A Kodály Központ nemcsak gyönyörű, de az akusztikája is párját ritkítja. Igazán ideális környezetben dolgozhatok Pécsen.

Milyen ambíciója van a repertoáralakításban?

– Természetesen mindenféle ambícióim vannak. Az az elsődleges, hogy a zenekar milyen színvonalú, mit tud igazán jól. Ebben most már szinte korlátok nélkül mozoghatok. Azt, hogy a repertoárban igazából nincsenek határok, ez ugyancsak nagyon-nagy eredmény. Nem mondhatjuk, hogy Brucknert nem tud játszani a zenekar és azt sem, hogy nem játszhat Wagnert vagy Mahlert, hanem „csak” Mozartokat meg Schuberteket. Mindenevők lettünk, és ezért nagyon magas szinten tudjuk feldolgozni hétről hétre a programokat. A jövő évadban például egy hatalmas Brucknerszimfóniába vágunk, ráadásul nem is a IV. és nem is a VII., hanem a VIII. (C-moll) szimfóniába. Tehát, nincsenek szakmai határaink, és ennek nagyon-nagyon örülök.

Említette, hogy a vágyai az operához kötöttek. Mit szeretne vezényelni?

– Igazi operakarmesternek érzem magam, bár ebben a műfajban lehetőségem még nem volt sok. Nem éltem éveket operaházban, ezért ott ritkábban fordulok elő. Most több operaházzal is dolgozom egyidejűleg. Tizenöt produkció van mögöttem és sok van előttem. Vezényelnék Wagner-operát, Puccinikat, a nagy Verdiket, és hát Mozartokat. Ezek mind-mind, nagyon nagy vágyaim.

Annyi helyen megfordult, különböző koncerttermekben és operaházakban. Volt vagy van kedvenc?

– Az Operaházak közül nagyon-nagyon jól működik a Helsinki Operaház, s a Dán Opera. A skandináv operaházak igazán nagyszerűek azért, mert az énekesek nagyon magas színvonalúak. Most kezdek dolgozni a Rijekai Operaházban és Zágrábban, amelyek szintén nagyszerű házak és valahogy ott az éghajlat is kedvezőbb számomra.

Északról dél felé halad...

– Igen, két éve el is költöztünk Finnországból, mert fizikailag elég volt az áprilisi hóból és a téli hosszú éjszakákból. Horvátországgal ez egy új ismeretség, s sokat várok ettől.

Otthon van a MŰPÁ-ban, otthon van a Kodály Központban, az Erkel Színházban. Hol szeretne még otthon lenni?

– Bécsben, ahol lakom és élek a családommal. Komoly terveim vannak, és remélem, hogy ezek előbb-utóbb beteljesednek majd. A Musikverein-ben és a Konzerthaus Wien-ben már dirigáltam, de a Wiener Staatsoper még várat magára...

Józsa Ágnes